

Araştırma/Research

DOI: 10.7822/omuefd.783954

OMÜ Eğitim Fakültesi Dergisi

OMU Journal of Education Faculty

2020, 39(2), 1-21

Türkiye’de ve Avustralya’da Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Yüksek Lisans Öğrencilerinin Sosyo-Kültürel ve Ekonomik Sorunları (1)

Hüseyin ASLAN¹, Kheyranisa BABİRZADE ²

Makalenin Geliş Tarihi: 21.08.2020

Yayına Kabul Tarihi: 24.12.2020

Online Yayınlanma Tarihi: 31.12.2020

Bu çalışmanın amacı, Samsun Ondokuz Mayıs Üniversitesi ve Avustralya Queensland Üniversitesinde farklı enstitülerde eğitim gören uluslararası lisansüstü öğrencilerin sosyo-kültürel ve ekonomik anlamda yaşadıkları sorunları incelemektir. Bu amaca yönelik olarak sosyo-kültürel ve ekonomik sorunlar; insan ilişkileri, ekonomik sorunlar, barınma, ev özlemi, yemek, giyim ve gelenek-görenek temaları altında incelenmiştir. Bu çalışmada yöntem olarak nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Teknik olarak maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Veriler araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilmiştir. Yabancı uyruklu yüksek lisans öğrencilerinin sosyo-kültürel ve ekonomik sorunlarına ilişkin görüşlerinin analizinde nitel veri analiz tekniklerinden içerik analizi yaklaşımı kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2016-2017 eğitim-öğretim yılında Samsun Ondokuz Mayıs Üniversitesinde lisansüstü öğrenim gören onbeş yabancı uyruklu yüksek lisans öğrencisi ve Avustralya Queensland Üniversitesinin farklı enstitülerinde öğrenim gören yedi farklı ülkeden oniki yabancı uyruklu yüksek lisans öğrencisi oluşturmaktadır. Yapılan yurtiçi ve yurtdışı literatür araştırması sonucu yabancı uyruklu yüksek lisans öğrencilerin sosyokültürel ve ekonomik sorunlarının olduğu görülmüştür. Buradan hareketle çalışmanın araştırma bölümünde yabancı uyruklu yüksek lisans öğrencilerin sosyokültürel ve ekonomik sorunlarını etkileyen faktörler araştırılmıştır. Çalışma sonucunda yabancı uyruklu öğrencilerin kendi kültürleriyle Türk kültürünün benzerlik göstermesi nedeniyle Türkiye’de insani ilişkilerde sorunlarla karşılaşmadıkları ama Avustralya’daki yabancı uyruklu öğrencilerin yerli halkla iletişime geçememe ve dil yetersizliği yüzünden insani ilişkilerde sorunlarla karşılaştıkları belirlenmiştir. Öğrencilerin önde gelen sorunlarının daha çok ekonomik olup okul harçları, yemek, ulaşım, dil ve barınma gibi konularda yoğunlaştığı belirlenmiştir. Öğrencilerin üniversite içinde veya dışında çalışmaları için ortamlar oluşturulmalı veya çalışacakları yer bulmalarına yardımcı olunmalıdır. Öğrencilerin uyumlarını kolaylaştıracak danışmanlık faaliyetlerine daha çok dikkat edilmelidir. Sınıf danışmanlarının ve yabancı öğrenci ofislerinin daha aktif çalışması sağlanmalıdır.

Anahtar Sözcükler: Uluslararası öğrenci, Sosyo-kültürel sorunlar, Ekonomik sorunlar, Yükseköğrenim, Uyum sorunları

¹ : Dr. Öğr. Üyesi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, huseyarslan@yahoo.com, ORCID: [0000-0002-2655-5894](https://orcid.org/0000-0002-2655-5894)

² kheyranisa.babirzade@gmail.com, ORCID: [0000-0001-7372-4657](https://orcid.org/0000-0001-7372-4657)

Aslan, H. ve Babirzade, H. (2020). Türkiye’de ve Avustralya’da öğrenim gören yabancı uyruklu yüksek lisans öğrencilerinin sosyo-kültürel ve ekonomik sorunları. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39(2), 1-21. DOI: 10.7822/omuefd.783954

Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2020, 39(2), 1-21.

GİRİŞ

Bilim ve teknolojik alandaki hızlı gelişmeler toplumu ve tüm kurumları değişime zorlamaktadır. Bu hızlı değişimler sonunda dünya adeta küresel bir köye dönüşmüştür.. Bu dönüşümden eğitim kurumları özellikle de üniversiteler de etkilenecek uluslararasılaşmaya doğru ilerlenmektedir. Küreselleşme, sınır ötesi çalışmada genişleyen pazar biçiminde eğitimin küreselleşmesini de içerir. Küreselleşmenin etkisiyle, günümüzde pek çok alanda uluslararası ortaklıklar, birbirini etkileme ve yaşanan sorunlara müşterek çözüm üretmeyi hedefleyen inceleme maksatlı uygulamalar oldukça büyük önem ve hız kazanmıştır. Söz konusu ortaklıkların yaratılmasında ve sürdürülmesinde, kaynakların verimli ve işgüzar bir biçimde kullanılmasını makul kılan, fiziksel ve mekânsal engelleri ortadan kaldırma gücüne sahip modern teknolojilerin kullanılması da kaçınılmaz bir gereklilik halini almıştır (Robertson, 1999). Bu gereklilik kapsamında Türkiye’de de son yıllarda yabancı uyruklu öğrenci sayılarında bir artış gözlemlenmektedir.

YÖK’ün (2018) raporuna göre; 2016-2017 eğitim öğretim yılında Türkiye’de 71854 erkek ve 36222 kız olmak üzere toplam 108076 yabancı uyruklu öğrenci eğitim almıştır. Türkiye’de yabancı uyruklu öğrenci alınmasındaki amaçlar; Türkçeyi öğretmek, Türk milletini ve özelliklerini tanıtmak, ülkelerarası ve kültürlerarası ilişkileri geliştirmek, Türk kültürünün yabancı ülkelerde tanıtılmasını kolaylaştırmak, uluslararası ortak düşünce birliğinin oluşmasına katkıda bulunmak, dünya kamuoyunda Türkiye’nin tanıtımını yapmak şeklinde sıralanmıştır. Görülmektedir ki yabancı uyruklu öğrencilerle ilgili henüz ekonomik boyutta amaçlar benimsenmemiştir. Bunun yerine daha çok ulusal ve uluslararası amaçlar benimsenmiştir. Alandaki bu boşluğu doldurmak ve literatüre katkı sağlamak üzere hazırlanan bu araştırmanın amacı, son zamanlarda yabancı öğrenci sayısının artımı ile yabancı uyruklu öğrencilerin yaşadıkları ekonomik, sosyal ve kültürel sorunları tespit etmek, gelecek yeni öğrenciler için ekonomik amaçların dikkate alınmasını sağlamaktır.

Türkiye’de yabancı öğrenci sayısının artması için YÖK’ün 2014-2015 öğretim yılından itibaren yabancı öğrencilerin sağlık sigortası kapsamına alınması kararı etkili olmuştur. Böylece YÖK’ün öğrencilere kayıt yaptıkları tarihten itibaren 3 ay içinde il sosyal güvenlik müdürlüklerine başvuruda bulunabileceklerini ve sigortalarının öğrenim süreleri boyunca devam edeceğini bildirmesi Türkiye’deki yabancı uyruklu öğrenci sayısını artırmıştır (YÖK, 2018).

Türkiye yabancı ülkelere eğitim görmek için öğrenci gönderen bir ülke olmaktan ziyade artık günümüzde yabancı uyruklu öğrenci kabul eder konuma gelmiştir. Ayrıca kabul edilen öğrenci sayısı her geçen gün biraz daha artmaktadır. Bu da her geçen yıl yabancı uyruklu öğrenciler için ayrılan ekonomik bütçenin ve kontenjanın artması anlamına gelmektedir. Farklı ülkeler arasındaki ve özellikle komşu Türk ülkeleri arasındaki eğitim alışverişinin giderek artması aynı zamanda bu ülkeler arasındaki kültürel kaynaşmayı ve aktarımı da sağlamaktadır. Eğer yabancı ülkelere Türkiye’ye gelmiş olan öğrencilerin yaşadıkları sorunları tespit edip düzeltme işlemine gidilmezse Türkiye’nin eğitim politikasına ve kültürüne saygı duyan, benimseyen, gıpta ile bakan insanlar yerine ülke kendi maddi seferberliği ile kendisinden nefret eden ve önyargı ile bakan kişilerin yetişmesine sebep olabilir (MEB, 2016). Yabancı uyruklu öğrencilerin eğitim görmek istedikleri ülkelere birisi de Avustralya’dır.

2000 ve 2013 yılı arasında Avustralya yükseköğrenim kurumlarına kayıtlı yabancı öğrenci sayısı 24.998’den 210.397’ye yükseldi. Eğitim, Avustralya’nın ulaşım ve turizm sonrası üçüncü en büyük hizmet alanıdır. Bu nedenle, uluslararası öğrencilerin öğrenme zorluklarına odaklanmanın önemli olmasının iki nedeni vardır. İlk olarak, tüm öğrenciler gibi, uluslararası öğrenciler de öğrenci olarak değerlendirilir. İkincisi, uluslararası öğrenciler de bir gelir kaynağı ve eğitimlerinde herhangi bir gelişme ve deneyim, Avustralya kurumları için olumlu bir itibar oluşturma potansiyeline sahiptir (DEİK, 2013).

Yükseköğretim, toplumsal refahın artmasına katkı sağladığı gibi, ülkelerin karşılıklı etkileşimler yoluyla eski bilgi çevrelerini yenilemelerine, daha çoğulcu diyalog ortamları oluşturmalarına ve

kültürler arası entelektüel ve akademik diyalogu artirmalarına katkı sağlamaktadır. Yükseköğretimde uluslararasılaşma, öğrenci-öğretim üyesi değişimi, eğitim programları ve öğretim yöntemlerinin uluslararası bir boyut kazanması ve uluslararası kuruluşlarla işbirliği içinde olma gibi faktörlerle ilişkilendirilmektedir (Knight,2014). Yükseköğretimde uluslararasılaşmanın sosyal, kültürel, ekonomik, akademik ve politik boyutları vardır. Bu boyutlar aşağıda ulusal ve uluslararası düzeyde sunulmuştur (Kireççi ve diğ; 2016):

Tablo 1.

Yükseköğretimde uluslararasılaşmanın boyutları

Ulusal Düzey	Uluslararası Düzey
Beyin gücü	Uluslararası Prestij
Stratejik Ortaklık	KaliteninGeliştirilmesi/Uluslararası Standartlar
Ticari Kaygılar	Öğrenci/Öğretim Elemanı Gelişimi
Ulusal/Kurumsal Çıkarlar	Gelir Oluşturma
Sosyal/Kültürel Gelişim ve Ortak Anlayış	Stratejik Ortaklıklar
Siyasi Gerekçeler	Araştırma ve Bilgi Üretimi

Birçok ülkede gündeme gelen konular arasında yükseköğretimde uluslararasılaşma yaklaşımları ve bu kapsamda yapılacak faaliyetler tartışılmaktadır. Uluslararası öğrenciler, yeni öğretim ve öğrenim sistemlerine uyum sürecinde sık sık bir takım zorluklarla yüzleşirler. Avustralya bağlamında, bu süreç, öğrenciler başlangıçta önceki eğitim deneyimlerinden önemli ölçüde farklı bir çevreye uyum sağlamaya çabalarken, bu "akademik şok" (Savic, 2008) olarak adlandırılmıştır. Üstelik uluslararası yüksek lisans öğrencileri, Avustralya'daki sosyal ve kültürel yaşam biçimine uyum sağlamada sorunlarla karşılaşabilirler. Tüm uluslararası öğrenciler, Avustralya'daki diğer sosyal gruplara göre daha fazla uyum zorluğu ile karşılaşmazlarsa da (Abu-Rayya, 2014), araştırmalar, yüksek lisans öğrencilerinin sosyal-kültürel adaptasyon kolaylığının genellikle akademik sonuçlarda büyük bir etkiye sahip olduğunu belirlemiştir (Leung, 2001; Wang ve Xiao, 2014).Bu nedenle yapılan çalışmada yabancı uyruklu yüksek lisans öğrencilerinin sorunları tespit edilerek bu sorunlara çözüm önerileri getirilmesi ve böylece literatüre ve alana katkı sağlamak amaçlanmıştır.

İçinde bulunduğumuz günün en açık özelliklerinden biri yaşam dünyamızın hızlı değişimidir. Hızlı değişim toplumsal, siyasal, kültürel, ekonomik faktörleri değiştirmektedir. Bu değişimler insanların ve toplumların yaşam biçimlerini, beklentilerini değiştirmesiyle beraber, ulusları birbirlerine yakınlaştırmaktadır (Çalık ve Sezgin, 2005). Bu değişime bütün devletlerin ayak uydurabilmesi ise gelişim seviyesini belirlemektedir. Bunun için her bir kurum yüksek nitelikli insan gücünün yetişmesi için çabalamaktadır. Bu yüzden en büyük güç eğitim ve onun kurumlarına düşmektedir. "İnsan kaynağını bir potansiyel olarak doğru ve zamanında değerlendirmek, hem o topluma mahsus sosyal bir sorumluluğu hem de bilimsel bir yükümlülüğü yerine getirmek manasına gelir. Aynı zamanda eğitimsiz hiçbir alanda, gerçekçi ve uzun süreli bir kalkınma programının olmayacağı bilinmektedir" (Bilgili, 2001, s. 55).

Her insanın içinde bulunduğu kültürden farklı bir kültüre uyum sağlaması da kolay olmamaktadır. Davranışlarını içinde bulunduğu topluma uyarlamak ve yeni karşılaştığı bu kültürü benimsemek için belirli bir evre geçirmesi gerekmektedir. Bu beklenen sürenin öğrencilerin ruh sağlığını ve akademik başarısını da etkilemesi kaçınılmazdır. Bu nedenle yabancı uyruklu yüksek lisans öğrencileri sosyal-kültürel ve ekonomik anlamda bazı sorunlarla karşı karşıya kalabilirler. Türkiye'ye ve Avustralya'ya öğrenim için gelen yüksek lisans öğrencilerinin Türkiye'de ve Avustralya'da buldukları süre içerisinde karşılaştıkları problemlerin ve beklentilerin belirlenmesi ve çözüm önerilerinin geliştirilmesi eğitimlerini sağlıklı ve huzurlu olarak sürdürebilmesi için böyle bir çalışma yapma ihtiyacı hissedilmiştir.

Her devletin kendine özgü bir eğitim sistemi vardır. Lakin devletler, eğitim sistemlerini yapılandırırken veya reform yaparken yalnız kendi toplumsal doğrularını ve ya amaçlarını değil, aynı zamanda dünyadaki başka devletlerin akademik amaç ve gözlemlerinin ne olduğunu da gözetme ihtiyacı duyarlar. Bu ihtiyacın karşılanarak diğer devletlere göre daha gelişmiş ve ileriye dönük bir eğitim sistemine sahip olmak içinse her devletin kendi eğitim sistemini ve başka devletlerin eğitim sistemlerini ulusal ve uluslararası düzeyde karşılaştırmalı bir yaklaşımla ele alması gerekmektedir. Dolayısıyla bu noktada karşılaştırmalı eğitim yöntem ve tekniklerinin söz konusu edilerek daha önceden belirlenen kriterler doğrultusunda devletlerin eğitim sistemlerinin karşılaştırılması önemli bir husustur.

Karşılaştırmalı eğitim, farklı devletlerde eğitimle ilgili olguları analiz ederek, devletlerin kendi eğitim problemlerine çözüm yolları ararken geniş bir bakış açısı içerisinde hareket etmelerini sağlayan bir alandır. “Karşılaştırmalı eğitimin en temel amaçlarından biri, eğitimi etkileyen unsurların farklı devletlerdeki gelişimini ve mevcut durumunu inceleyerek, oluşturulacak eğitim politikalarına teorik ve pratik katkılar sunmaktır” (Erdoğan, 2003, s. 3).

Karşılaştırmalı eğitim araştırmaları; “benzer olmayan ülkelerin tecrübelerinden yola çıkılarak yapılacak girişimlerin olası sonuçlarını tanımlayabilmeyi sağlamakta, farklı çalışmaların görülmesini sağlayan geniş bilgi birikimi sunmakta, eğitim uygulamalarının geliştirilmesinde destekleyici rol oynamakta ve kültürel farklılıkları ve benzerlikleri tartışarak toplumlar arasında işbirliğini gerçekleştirmeye yardım etmektedir” (Philips ve Schweisfurth, 2008, s. 23).

Karşılaştırmalı eğitim, tüm devletlerdeki eğitim problemlerinin benzerliğini araştırmakla birlikte bu problemlerin benzer olmayan ülkelerde farklı şekilde meydana geldiğini ve çözüm yollarının da farklı olabileceğini gösteren bir alan” olarak tanımlarken, Türkoğlu’nun çalışmasında (Akt. Erdoğan, 1995, s. 34) ise “farklı kültürler ve farklı ülkelerde iki veya daha fazla eğitim sisteminin benzerlikleri ve benzer olmayan yönlerini tanımlamaya yardım eden, farklı görünmeyen olguları açıklayan ve bireyleri eğitime yolları hakkında teklifler getiren bir disiplindir.

Tanımlardan da fark edildiği gibi, “karşılaştırmalı eğitimi incelemeleri, devletlerin kendi problemlerine çözüm ararken benzer problemler ile karşılaşmış diğer devletlerin tecrübelerinden faydalanmalarına yardımcı olmaktadır” (Sağlam, 1999, s. 31). Karşılaştırmalı eğitim aynı zamanda bir yöntem bilimi olarak da kabul edilmektedir ve karşılaştırmalı eğitim incelemelerinde benimsenen farklı araştırma yaklaşımları bulunmaktadır. Bunlardan yatay, dikey ve problem çözme yaklaşımlarını örnek vermek olur. Yatay yaklaşımları o döneme ait eğitim sistemindeki değişkenlerle yan yana getirerek farklılıkları çözmeye çalışırken, dikey yaklaşım eğitim sisteminin daha çok tarihsel gelişimini inceler. Problem çözme yaklaşımında ise eğitim sisteminde bulunan aksaklıkları bir alan olarak ele alır ve ilgili probleme çözüm üretmek için sistematik bir biçimde analiz yapar (Ültanır, 2000).

Yabancı uyruklu öğrencilere ilişkin yaşanan sorunlara ait bazı çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalardan; An ve Chiang (2015) tarafından yapılmış olan bir araştırmada Çin’de yerleşen bir üniversitede, yabancı uyruklu öğrencilerin akademik ve kültürel alanlara uyumu incelenmiştir. Bu maksatla araştırmada beş boyutlu (dil yeterliliği, açık yeterlilik, duygusal kararlılık, sosyal esneklik, kültürel empati) bir anket kullanılmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin uyum sürecinin en önemli göstergesinin psikolojik uyum-duygusal kararlılık olduğu bilinmiştir. Bu araştırmanın bulgularından alınan sonuca göre öğrencilerin uyumu için ilk yıl kritik bir öneme sahiptir. Forbes-Mewett ve Nyland (2013) tarafından yapılan bir araştırmada Avustralya’da bir üniversitedeki yabancı uyruklu öğrencilerin ve akademik danışmanlarının deneyimlerini tanımlamak amaçlanmıştır. Araştırmada uluslararası öğrencilerin dil, kültürel zorluklar, sınırlı akran ilişkileri ve danışman öğretim elemanlarıyla ilişkileri gibi konularda zorluklar yaşadığı sonucuna ulaşılmıştır. Reilly, Hickey, and Ryan (2015) tarafından yapılan araştırmada, Amerikan öğrencilerin İrlanda’daki bir üniversiteye ve oradaki yaşama uyum süreci incelenmiştir. Bu öğrencilerin kampüs-içi yurtlara barındıklarını ve bu nedenle herhangi bir barınma sorunu yaşamayıp hatta aksine bu durumun öğrencilere bir sosyal destek sağladığını ifade etmişler.

Özoğlu ve diğerleri (2012) tarafından yapılan bir araştırmada, yabancı uyruklu öğrencilerin çoğu kısmının derslerde ve akademik süreçlerde zorlandıkları ve farklı bir dilde eğitim görmeyen öğrencilerin derslerde zorluk çekmelerinin en önemli sebebi olduğunu farkına varmışlar. Diğer taraftan, yabancı uyruklu öğrencilerin üniversite içinde yüzleştikleri sorunlarda muhatap bulamamaları veya idari mekanizmaların eksik veya yanlış bilgiyle yönlendirmeleri büyük problem teşkil etmektedir. Böyle çalışmaların olmasına rağmen Türkiye ve Avustralya'da yaşayan yüksek lisans düzeyinde yabancı uyruklu öğrenciler ile karşılaştırmalı çalışmalara pek rastlanılmamıştır. Dolayısıyla bu çalışmanın alanda bir boşluğu doldurması beklenmektedir. Bu çalışma ile Türkiye ve Avustralya'da öğrenim gören yabancı uyruklu lisansüstü öğrencilerinin karşılaştıkları sorunları tespit etmek, bu sorunların çözülmesine yardımcı olabilmek ve gelecekte eğitimini yurtdışında devam ettirecek olan yabancı uyruklu öğrencilere yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

Bu çalışmanın amacı farklı ülkelerde lisansüstü öğrenim gören öğrencilerin sosyo-kültürel ve ekonomik alanda karşılaştıkları sorunları incelemektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. Öğrencilerin İnsan ilişkileri boyutunda yaşadığı sorunlar nelerdir?
2. Öğrencilerin ekonomi boyutunda yaşadığı sorunlar nelerdir?
3. Öğrencilerin barınma boyutunda yaşadığı sorunlar nelerdir?
4. Öğrencilerin ev özlemi boyutunda yaşadığı sorunlar nelerdir?
5. Öğrencilerin yemek boyutunda yaşadığı sorunlar nelerdir?
6. Öğrencilerin giyim boyutunda yaşadığı sorunlar nelerdir?
7. Öğrencilerin gelenek-görenek boyutunda yaşadığı sorunlar nelerdir?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Türkiye ve Avustralya'da lisansüstü öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin yaşadıkları sorunları tespit etmek amacıyla yapılan bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji deseni kullanılmıştır. Fenomenoloji, insanların kendi yaşam dünyalarının bilinçli deneyimidir; yani insan yaşamının bütün anlayışı, olguların duyuşal deneyimlerinden ve bu deneyimlerin kişisel yorumlarından gelir. Çevreyi anlamada yaşadığımız olayları nasıl bir araya getirdiğimiz, fenomenolojik araştırmanın odak noktasıdır (Merriam, 2018). Nitel araştırmalarda gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, alguların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir süreç izlenir (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s. 39). Nitel araştırmalarda en sık kullanılan veri toplama tekniklerinden birisi de görüşmedir (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s. 119). Araştırmada, araştırmacılar tarafından Kiroğlu, Kesten, Elma 'Türkiye'de Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Lisans Öğrencilerinin Sosyol-Kültürel ve Ekonomik Sorunları' adlı ilgili literatüre dayalı geliştirilen ve veri toplama araçlarından biri olan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Bu formlar görüşme yapılan katılımcılara kendilerini ifade etme imkanı sağlamaktadır. Bulgular ilgili literatür çalışmalarıyla karşılaştırılarak yedi temaya ayrılarak çözümlenmiş ve yorumlanmıştır. Bu temalar; insan ilişkileri, ekonomik, barınma, ev özlemi, yemek, kılık-kıyafet ve gelenek-görenekten oluşmaktadır.

Çalışma grubu

Çalışma grubunun oluşturulmasında her iki ülkedeki yüksek lisans yapan yabancı öğrencilerin belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme tercih edilmiştir. Maksimum çeşitlilik, çeşitlilikten türeyen ana deneyimleri yakalamada önemli bir değere sahip olan

yaygın bir örnek, ortam ya da olguyla aynı özellikleri taşır (Merriam, 2018). Çalışma grubunun seçiminde amaca en uygun seçimlerin yapılmasında yabancı uyruklu yüksek lisans yapan öğrenciler tespit edilip araştırmaya gönüllü olarak katılanlar dahil edilmiştir.

Araştırmanın çalışma grubu 2016-2017 eğitim öğretim yılında Samsun Ondokuz Mayıs Üniversitesi ve Avusturalya Queensland Üniversitesine bağlı farklı enstitülerde öğrenim görmekte olan lisansüstü öğrencilerden oluşmaktadır. Bu çalışmada yabancı uyruklu öğrencilerin sosyal-kültürel ve ekonomik sorunlarının ortaya konulabilmesi için farklı enstitülerden ve farklı bölümlerden en az 1 öğrenci olmasına, kız ve erkek öğrenci sayılarının dengeli olmasına ve mümkün olduğunca farklı ülkelerden öğrenci seçilmesine dikkat edilerek, Ondokuz Mayıs Üniversite'sinde (Etiyopya, Kırgızistan, Filistin, Yemen, Afganistan, Etiyopya, Nijer, Pakistan, Somali, Suriye, Türkmenistan, Tuva, Ruanda, Azerbaycan, İran) toplam 15, Queensland Üniversite'sinde (Vietnam Japon, Çin, Tayland, Endonezya, Hindistan, Pakistan) toplam 12 öğrenci ile görüşülmüştür. Ayrıca katılımcıların belirlenmesinde gönüllülük esas alınmıştır. Araştırmacı doğrudan Avusturalya'ya giderek akademisyen olan bir hocadan destek alarak görüşmeleri İngilizce olarak yüz yüze yapmıştır.

Veri Toplama Araçları

Veriler araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Görüşme formundaki soruların oluşturulması için öncelikle Kiroğlu, Kesten, Elma'nın (2010) 'Türkiye'de Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Lisans Öğrencilerinin Sosyol-Kültürel ve Ekonomik Sorunları' adlı çalışması dikkate alınmakla beraber, konu ile ilgili birçok literatür taranmıştır. Daha sonra 11 adet görüşme sorusu oluşturulmuş, bu oluşturulan sorular alandan iki öğretim üyesine gösterilerek uzman görüşü alınmış ve bu görüş doğrultusunda dört soru çıkarılarak yedi soruya düşürülmüştür. Hazırlanan sorular yüksek lisans eğitimi alan 5 yabancı uyruklu öğrenciye okutulmuştur. Dil bakımından ve içerik bakımından son incelemeler yapılarak yarı yapılandırılmış görüşme formuna son şekil verilmiştir. Çalışmanın özelliği nedeniyle öğrencilerin dili anlamada ve konuşmada sıkıntı çekebilecekleri düşünülerek sorular olabildiğince basit ve sade bir dille sorulmaya çalışılmış ve yüzeysel yanıt vermelerinin önüne geçmek için öğrencilere yeterince zaman tanınmıştır.

Görüşme Süreci

Görüşmeler ortalama 30-35 dakika sürmüştür. Görüşmeler ses kayıt cihazı ve görüşme formlarını katılımcıların kendi el yazıları ile doldurmaları yoluyla gerçekleştirilmiştir. Veriler Türkiye'de ve Avusturalya'da yabancı uyruklu lisansüstü öğrenciler ile araştırmacı tarafından yüz yüze yapılmıştır.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde nitel veri analiz tekniklerinden içerik analiz yöntemi kullanılmıştır. Görüşmelerin ses kayıt çözümü yapılmış ardından verilerin kodlanması aşamasına geçilmiştir. Avusturalya'dan veriler İngilizce olarak toplanmış ve araştırmacı tarafından Türkçe'ye çevrilmiştir. Elde edilen veriler incelenerek anlamlı bölümlere ayrılmış ve yedi tema (insan ilişkileri, ekonomik, barınma, ev özlemi, yemek, kılık-kıyafet, gelenek-görenek) altında toplanmıştır. Bu çalışmada iç geçerliği sağlamak için ortaya çıkan bulguları karşılaştırma ve kontrol etme stratejisi uygulanmıştır. Veri analizi sürecinde yer alan araştırmacı elde edilen verileri öğretim üyesine kontrol ettirilmiş ve sonuçlarla ilgili eleştirel yaklaşım sergileyerek dönüt vermesi istenmiştir. Çalışmada ayrıca geçerliği sağlamak için öğrencilerin verdikleri yanıtlardan doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Daha sonra temalar ve kategoriler arası ilişkiler belirlenerek araştırma amaçları doğrultusunda düzenlenmiş ve yorumlanmıştır. Yorumların altında katılımcıların doğrudan alınan görüşlerine de yer verilmiştir. Gizliliği sağlamak amacıyla araştırmaya katılan öğrencilere Ö1, Ö2, ... Ö15 şeklinde numaralar verilerek kodlanmıştır. Daha sonra içerik analizleri yapılarak çözümlenmeler yorumlar şeklinde ifade edilmiştir.

Etik Kurul İzin Bilgileri

Yapılan bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur.

Etik Değerlendirmeyi Yapan Kurul Adı: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu

Etik Değerlendirme Kararının Tarihi: 08.06.2018

Etik Değerlendirme Belgesi Sayı Numarası: 2018/205

BULGULAR

Yabancı uyruklu yüksek lisans öğrencilerinin sosyal- kültürel ve ekonomik anlamda yaşadıkları sorunlar; insan ilişkileri, ekonomik sorunlar, barınma, ev özlemi, yemek, giyim ve gelenek-görenek olmak üzere yedi başlık altında incelenmiştir.

Yabancı Uyruklu Öğrencilerin İnsan İlişkileri Sorunlarına İlişkin Bulgular**Tablo 2.**

Türkiye’de arkadaşlık ilişkileri, arkadaş edinme konusunda ne gibi sorunlar yaşadınız? sorusuna ilişkin bulgular

Kodlar	n
İnsanı çok misafirperver olduğu için çokta sorun yaşamıyorum	15
Dışlanma gibi durumlarla karşılaşmadım	15
Herkesle iyi anlaşabiliyorum	14
Hem Türk, hem kendi memleketimden olan arkadaşlarım var	10
Dil yetersizliği arkadaş bulmada sorun yaratıyor	9
İletişim kurmakta zorluk çekiyorum	9
Yalnızlık hissi derslerimi de etkiliyor	5
İlk başta önyargılarım vardı	1
Hiç yaşamadım. Bir millet iki devletiz biz	1

Türkiye’de arkadaşlık ilişkileri, arkadaş edinme konusunda ne gibi sorunlar yaşadınız? sorusuna katılımcıların büyük çoğunluğu (n=15) Türkiye’de kendi ülkelerindeki arkadaşları kadar kolay şekilde arkadaş edinebildiklerini belirtirken katılımcılardan bazıları da (n=5) dil eksikliği yüzünden insanlarla iletişim kurmakta zorluk çektiklerini belirtmişlerdir. Bu konuda katılımcılar görüşleri şu şekilde ifade etmişlerdir: “Ben Afrika ülkesinden geldiğim için dilimiz en esası da kültürümüz çok farklı. Tabi zaman zaman sorunlar yaşasak da buranın insanı çok misafirperver olduğu için çok da sorun yaşamıyorum.” (Ö1.), “Karşıma hep iyi insanlar çıktı. Arkadaş çevrem çok iyi.” (Ö5.), “Konuşmada biraz zorlanıyordum ilk başta. O yüzden fazla kimseyle konuşa bilmiyordum. Şimdi baya arkadaşlarım var hem Türk hem yabancı. Ama yine de akademik Türkçeyi anlayamıyorum çok.” (Ö9.), “Dilim daha yeni geliştiği için daha yeni yeni arkadaşlar ediniyorum. İlk başlarda daha zordu. Derslerde zorlanıyorum o yüzden.” (Ö12.)”

Tablo 3.

Avustralya’da arkadaşlık ilişkileri, arkadaş edinme konusunda ne gibi sorunlar yaşadınız? sorusuna ilişkin bulgular

Kodlar	n
Yerli halkın ırkçı olması	12
İngilizce dil yetersizliği	12
Avustralyalı arkadaş çevrem hiç olmadı	11
Kaliteli öğretmen-öğrenci ilişkisi	11
Hocalarımın ayrımcılık yapması	11

Danışman hocaların öğrencilerine zaman ayırmaması	10
Hocalarımın derslerle ilgilenmemesi	10
Danışman hocamla iletişim kuramama	9
Kendi ülkemden olan arkadaş grubum var	9
Uluslararası-yerel öğrenci etkileşiminin zayıf olması	8
Üniversite çalışanları ile iletişimin zayıf olması	7
İnsanlar arasında samimiyetin olmaması	6

Avustralya'da arkadaşlık ilişkileri, arkadaş edinme konusunda ne gibi sorunlar yaşadınız? sorusuna katılımcıların çoğu (n=12) arkadaş ilişkilerinde yaşadıkları en büyük sorunun dil yetersizliği yüzünden olduğunu belirtmişlerdir. İngilizce dil yetersizliği nedeniyle yerel halkla iletişim kuramamak en büyük engellerden biri olarak görmüşler. Katılımcılardan biri bu konudaki görüşlerini bu biçimde ifade etmiştir: "Çoğu zaman, ilk dillerini konuşanlarla etkileşime girmenin daha kolay olduğu söylenmiştir. Ben henüz sözlü olarak onlarla iletişim kurma konusunda tam olarak rahat olmadığımı söyleyebilirim. İngilizce benim ikinci dilim olduğundan, konuşulan her şeyi anlamıyorum, özellikle elde edemediğim dile dayalı çoğu şaka." (Ö6.). Yine aynı zamanda katılımcıların büyük bir kısmı ırkçılık ve ayrımcılık konusunda arkadaşlık ilişkilerinde yaşadıkları sorunla dikkat çekmişlerdir. Katılımcıların bu konuya ilişkin görüşleri şu şekilde bildirmişlerdir: "Çok kültürlü toplum kavramı diplomatik olmalı ama açık bir şekilde, Avustralyalıların baskını ile yüzleştim... Size bu ülkenin bir parçası olduğumu söyleyemem, farklı yerlerden insanlarla tanıştım ama Avustralyalılarla pek karşılaşmak istemem" (Ö1, Ö5). Ayrıca katılımcıların çoğunluğu (n=11), arkadaşlık ilişkileri sorunlarının alt boyutlarına kaliteli öğretmen-öğrenci ilişkisi, hocaların ayrımcılık yapması, (n=10), hocaların öğrencilere zaman ayırmaması, dersleri ile ilgili sorunlara yardım etmemesi gibi bulgularla geri bildirimde bulunmuşlardır. Bu alt boyuttaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir: "Gidip okumam gerektiğini ve iki, üç hafta sonra tekrar gelmem gerektiğimi söylediler. Odayı bıraktım ve kendime sordum, ne okuyacağım?" (Ö1.), "Bugün bile, arka plan bilgisi veya PowerPoint içeren bir derse katılırsam hoca sadece 40 dakika boyunca çok yüksek seviyede konuşur, sonra sadece üçte ikisini anlayabilirim" (Ö4.), "Arkadaşça bir ilişki ya da duygusal bir ilişkiye sahip olmalarını söylemiyorum. Benim söylediklerim öğrenci-öğretmen ilişkisi kapalıysa, güven, rahatlık yoksa herhangi bir iş yapamazsınız." (Ö3.)"

Özellikle, katılımcıların bazıları da (n=9) araştırmalarıyla doğrudan ilgili konulardan danışman hocaları ile iletişime giremediklerini bildirmişler. Bu konudaki görüşlerini aşağıdaki şekilde ifade etmişlerdir: "Son sınıf öğrencisi için bu gerçek bir problem oldu" (Ö4.), "Danışmanımdan öneri almadığım için yazıya devam edemedim." (Ö6.), "E-postama henüz cevap vermedi, üç gün önce ona gönderdim. Çok meşgul olması gerektiğini biliyorum; öğretim ve akademik projeler için kendi planına sahip olabilir, ancak tez yazımına gerçekten devam edemiyorum." (Ö7.), "Danışmanımla düzenli bir toplantım yok, hocam çok yoğun. Hocamın yaptığım işi kontrol etmesini istiyorum, ancak e-posta yanıtı için iki hafta beklemem gerekiyor, bu nedenle geri bildirim çok yavaş." (Ö8.)"

Katılımcılar (n=7; n=6), pratik meselelere çok önem verdiler. Örneğin, idari personelin uluslararası öğrencilere baskı hizmetlerine nasıl erişileceği ve kütüphane kaynaklarının nasıl kullanılacağı da dahil olmak üzere üniversite prosedürlerini anlamalarına yardımcı olmadıklarını ve insanlar arasında samimiyetin olmamasını bildirmişler. Bu konudaki görüşleri: "Avustralyalı üniversite personeli gülümsediğinde, onların kalpten ve içten olmadığını hissedebilirsiniz. Üniversitede, personel sana gülümseyip şöyle der: Oh! canım ya da sevgili bayan. Bana dedikleri yol çok tatlıydı, ama aslında bize yardım etmediler, gerçekten samimi değiller." (Ö2., Ö5.) şeklinde ifade etmişlerdir.

Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Yaşadıkları Ekonomik Sorunlara İlişkin Bulgular

Katılımcı yabancı uyruklu yüksek lisans öğrencilerinin Türkiye ve Avustralya'daki ekonomik sorunlara ilişkin yaşadıkları sorunlar Tablo 4 ve Tablo 5'de açıklanmıştır.

Tablo 4.*Türkiye’ de eğitim görmekte ekonomik sorunlar yaşıyor musunuz? sorusuna ilişkin bulgular*

Kodlar	N
Yabancı bir ülkedeysen her zaman bir ekonomik sorun vardır	15
Ulaşım çok pahalı	14
Yurtların çok pahalı olması	14
İş yerlerinin zor bulunması	12
Çalışma izninin zor olması	12
Burs olanaklarının eksikliği	10
Yasal kuralların herkese eşit olmaması	8
Uçak fiyatlarının pahalı olması	7
Ailem geçimimi sağlıyor	6
Hayır, burslu eğitim aldığım için ekonomik sorun yaşamadım	2

Türkiye’ de eğitim görmekte ekonomik sorunlar yaşıyor musunuz? sorusuna katılımcıların tümü (n=15) ekonomik anlamda sorun yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Katılımcılar (n=14) ekonomik sorunlara ilişkin sorunların alt boyutlarında ulaşımın ve yurtların çok pahalı olmasını vurgulayarak bu konudaki görüşlerini “Ulaşım çok pahalı bir durak bile gitsen aynı parayı ödemek zorundasın” (Ö5.,Ö6.), “İlk geldiğim yıllarda barınma yeri bulmak zor olduğu için bulduğum ilk eve yada yurda taşınıyordum.”(Ö10.), “Evin içini doldurmak, yani buzdolabı dolap ve.s almak çok pahalı oluyordu.”(Ö12.) şeklinde ifade etmişlerdir. Katılımcıların (n=12) belirttikleri başka bir alt boyut ise iş yerlerinin zor bulunması ve çalışma izninin zor alınması gibi konulara dokunmuşlardır. Bu konulara ilişkin görüşlerini şu şekilde belirtmişlerdir.: “Çalışmak istiyorum ama iş yerleri bulmakta zorlanıyorum.” (Ö5., Ö7., Ö.11),

“Yüksek lisansların çalışma şansı daha çok oluyor ama ben çalışmıyorum. Türkiye burslusuyum. Ama burs olanaklarının artırılması lazım.” (Ö3.), “Yabancı öğrenci olduğumuz için KPSS’ye girerek atanamıyoruz. Ancak özel sektörde çalışabiliriz. Bu da büyük oranda olmuyor. Dezavantaj KPSS’ den atanamamak. ” (Ö1.), “Burs aldığım için çalışma konusunda düşünmedim. Fakat kendi ülkemize giderken öğrenci olduğumuz için bilet fiyatları konusunda sıkıntı yaşıyoruz.” (Ö12.),“Tarım ekonomisi okuyordum şimdi de yüksek lisansı bu alanda okuyorum. Burada tarımla ilgili alanlarda çalışabilirim ama şimdi bu alanda çalışmayı düşünmüyorum. Ailemin gönderdiği parayı yetirecek kadar kullanmaya çalışıyorum.” (Ö4.), “Kimya bölümünü bitirdim. Şuanda Analitik Kimya bölümünde tez aşamasındayım. Dershanelerde ve özel okullarda çalışabilirim kimya öğretmeni olarak. Ama çalışma izni almak çok zor.” (Ö6.), “Kamu yönetimi okuyorum. Lisansı da aynı alanda yaptım. Burada çalışmayı düşünmedim. Çalışma izni almak sorun oluşturuyor.” (Ö15.)”

Tablo 5.*Avustralya’da eğitim görmekte ekonomik sorunlar yaşıyor musunuz? sorusuna ilişkin bulgular*

Kodlar	n
Yaşam harçları pahalı	12
Barınma yerlerinin pahalı olması	12
Öğrenim harçları pahalı	10
Yemek fiyatlarının pahalı olması	7

Avustralya’da eğitim görmekte ekonomik sorunlar yaşıyor musunuz? sorusuna katılımcıların hepsi (n=12) yaşam harçlarının ve barınma yerlerinin pahalı olmasını vurgulamışlar. Katılımcıların çoğunluğu (n=10) yaşam harçlarının ve (n=7) yemek fiyatlarının pahalı olması konusunu da görüşmelerinde ifade etmişlerdir. Bu konuya yönelik katılımcı görüşleri şu şekildedir: “Uluslararası öğrenciler için yaşam maliyeti ile ilgili meseleler hakkında, Avustralya’ya geldiğimden beri, paranın en çok neye gerektiğine dikkat etmemdir. Her bir Çinli öğrenci için, öğrenim harçları ve yaşam masrafları burada çok pahalıdır.” (Ö2., - Ö7.),“Uygun kiralık ev bulmak bir yabancı öğrenci için çok zor. Ev

fiyatları çok pahalı" (Ö5., - Ö10.)" Katılımcıların çoğunluğu (n=10) ekonomik sorunlara ilişkin benzer bir konu da öğrenim harçlarının pahalı olmasıdır. Katılımcılar görüşlerini: "Eğer burslu bir eğitimin yoksa öğrenim harçlarını ödemek çok zor." (Ö5..Ö7.) şeklinde belirtmişlerdir. Ekonomik sorunlara ilişkin sorunların başka bir alt boyutunda ise katılımcıların bazıları (n=7) yemek fiyatlarının pahalı olmasını belirtmişlerdir. "Paranın çok çıkmaması için yemekleri genelde evde yapıyoruz." (Ö9.,Ö12.).

Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Barınma Sorunlarına İlişkin Bulgular

Katılımcı yabancı uyruklu yüksek lisans öğrencilerinin Türkiye ve Avusturalya'daki barınma soruna ilişkin yaşadıkları sorunlar Tablo 6 ve Tablo 7'de açıklanmıştır.

Tablo 6.

Türkiye'de barınma ile ilgili sorunlar yaşadınız mı? sorusuna ilişkin bulgular

Kodlar	n
Öğrenci evleri, uygun kiralık evler bulmak çok zor	14
Özel yurtlar çok pahalı	13
Arkadaş çevren olmazsa barınma yeri bulmak zor	12
Devlet yurtlarında yabancı uyruklu öğrencilere kontenjan sayısı çok az	12
Burslu eğitimden dolayı barınma ile ilgili hiçbir sorun yaşamadım	2

Türkiye'de barınma ile ilgili sorunlar yaşadınız mı? sorusuna katılımcıların büyük kısmı (n=14) öğrenci evleri, uygun kiralık evler bulmakta çok zorlandıklarını, (n=13) özel yurtların pahalı olmasını, (n=12) devlet yurtlarında yabancı uyruklu öğrencilere kontenjan sayısının çok az olmasını ifade etmişlerdir. Bazı katılımcılar bu konuya ilişkin görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

"Kyk yurtlarının yabancı öğrencilere kısıtlama koyması bizim çok zor şekilde barınma yerleri bulmamıza sebep oluyor. En önemli sorun bu." (Ö1.), "Barınma yerleri çok ama bazıları çok pahalı oluyor. Ekonomik durumu zayıf olanlar için zor olabilir. Bence KYK yurtları kontenjanını yabancı öğrenciler için biraz artırmalı." (Ö13.), "Geline kiralık evler aradık. Bir süreliğine ilk bulduğumuz eve taşındık daha sonra çok araştırdığımız zaman uygun fiyata ev bulmak zor oluyor." (Ö7.), "Yer bulmak çok zor oldu ilk geldiğimde. Eğitim süresinde geldiğimiz zaman yurtlar dolu oluyor artık. Uygun fiyata bulunan evleri de önceden gelenler kapıyorlar. O yüzden biraz zor." (Ö14.)"

Burs alan katılımcılar (n=2) ise görüşlerini: "Burslu olduğum için geldiğimde kalmak için yer aramama gerek yoktu. Her şey hazırda gelince. Hiçbir sıkıntı çekmedim." (Ö3.), "O kadar da zor olmadı bir sürü yurtlar ve öğrenci evleri var." (Ö5.) şeklinde bildirmişlerdir. Araştırma sırasında katılımcıların büyük kısmı (n=12) Türkiye'deki barınma sorunlarının ortadan kalkmasında arkadaşlarının da yardımcı olduğunu ifade etmişlerdir. Bu konuya ilişkin görüşlerini: "İlk geldiğimde biraz zordu. Önce bir arkadaşım vasıtasıyla yurda yerleşmiştim. Sonra öğrenci evine taşındım." (Ö10.) şeklinde ifade etmişlerdir.

Tablo 7.

Avustralya'da barınma ile ilgili sorunlar yaşadınız mı? sorusuna ilişkin bulgular

Kodlar	n
Uygun evler bulmak çok zor	12
Ödeme yapmak çok zor	12
Ekonomik sorun yaşıyorum	12
Derslerimi olumsuz etkiliyor	11
Yurtlar çok pahalı olduğu için yurtlara bakamıyoruz bile	10
Kiralık evlerin haftalık fiyatı 200-250 dolar	10

Avustralya'da barınma ile ilgili sorunlar yaşadınız mı? sorusuna katılımcılar (n=12) barınma ile ilişkili sorunların alt boyutlarında uygun konut bulma ve ödeme yapabilmeleri ve yarı zamanlı istihdamı çalışmalarıyla yönetebilmeleri ile ilgili konular vardı. Bazı katılımcılar görüşlerini: "Derslerimi olumsuz etkilediğine dair endişelerim nedeniyle yarı zamanlı işten ayrılmayı düşünmüştüm" (Ö7.), "Araştırma

görevlisi çalışmasından çekilmeyi düşünüyorum, ama hala kira ve faturaları ödemek için nasıl yeterli para kazanacağım konusunda endişeliyim." (Ö3.,Ö11.) şeklinde ifade etmişlerdir. Katılımcılar (n=10) tarafından belirtilen barınma ile ilişkili başka bir alt boyut ise kiralık evlerin haftalık fiyatlarının pahalı olması ile ilgilidir. Katılımcılar bu konuya ilişkin görüşlerini aşağıdaki biçimde belirtmişlerdir: "Evler burada çok pahalı, sade bir eve taşınmak için haftalık bir kişi için ortalama 200-250 USD ödeme yapman lazım. Yurt fiyatları da evlerden daha pahalıya mail oluyor." (Ö2.).

Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Ev Özlemi Sorunlarına İlişkin Bulgular

Tablo 8.

Türkiye’de bir lisansüstü öğrencisi olarak ev özlemi yaşıyor musunuz? sorusuna ilişkin bulgular

Kodlar	n
Ailemi özlemiyorum, çünkü arkadaş çevrem çok iyi	10
Ders yoğunluğundan dolayı ailemi düşünmeğe zamanım olmuyor	8
Ailemi çok özlüyorum ama görüntülü iletişim biraz özlemimi gideriyor	8
Ailemi özlediğimde tatil zamanlarında yanlarına gidiyorum	7
Uçak fiyatları yüksek olduğu için bazen yalnızlık içindeyim	6
Bazen şehri terk edesim geliyor özlem yüzünden	5
İyi bir gelecek için ev özlemi yaşamaya değer	4

Türkiye’de bir lisansüstü öğrencisi olarak ev özlemi yaşıyor musunuz? sorusuna katılımcıların tamamına yakını (n=10) arkadaş çevresi iyi olduğu için ev özlemi çekmediklerini, bazılarının (n=8) ders yoğunluğundan dolayı ailelerini düşünmeye zamanlarının olmamalarını bildirmişlerdir. Konu ile görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir: "Tabi insan en çok ailesini özler ama arkadaş çevrem iyi olduğu için bu duyguyu hissetmiyorum." (Ö1...Ö10.), "Evet, bazen özlüyorum evimi. Fikirlerimi sadece derse yöneltiyorum ve sonuçta iyi bir gelecek için buradayım." (Ö2.), "Çok da özlemiyorum. Hep ailemden uzak büyüdüm alıştım artık." (Ö11.), "Evet, özlediğim oluyor. Ama abimle beraber geldiğim için o kadar da bu duygu hissedilmiyor." (Ö15.)"

Katılımcılardan (n=7) ev özlemi çekenler ise ilk olarak ailelerini, arkadaşlarını ve memleketlerini özlediklerini ve özlemlerini gidermek için tatil sırasında yanlarına gitmelerini, telefonla görüntülü iletişim kurduklarını belirtmişlerdir. Katılımcılar bu konudaki görüşlerini: "Evet özlüyorum. Ya telefonla ya da görüntülü konuşma yapıyorum." (Ö3.), "Ailemi çok özlüyorum. Görüntülü konuşuyorum. Tatillerden vakit buldukça yanlarına gidiyorum." (Ö10.) şeklinde ifade etmişlerdir. Katılımcıların bazıları (n=6) ev özlemine ilişkili sorunların alt boyutunda uçak fiyatlarının yüksek olmasından dolayı ailelerinin yanlarına gidemediklerini, kendilerini yalnız hissettiklerini ifade etmişlerdir. Bir katılımcı konu ile ilişkili görüşünü: "Bazen bavulumu toplayıp gidesim geliyor ama uçak fiyatlarını görünce vazgeçiyorum. Aileme yeterince özlem sıkıntısı veriyorum zaten bir de ekonomik sıkıntıyı yüklemek istemem." (Ö6.) şeklinde ifade etmiştir.

Tablo 9.

Avustralya’da bir lisansüstü öğrencisi olarak ne gibi ev özlemi yaşıyor musunuz? sorusuna ilişkin bulgular

Kodlar	n
Arkadaş çevrem pekiyi olmadığı için ailemi, arkadaşlarımı özlüyorum	10
Kendimi yalnız hissediyorum	10
Ailemin desteğine ihtiyacım oluyor	10
Arkadaşlarımın desteğine ihtiyacım oluyor	10
Derslerimi etkiliyor	9
Sosyal etkileşime sahip değiliz	8
Teknoloji sayesinde görüntülü konuşarak özlemimi azaltıyorum	7
Kendi arkadaş grubumdan dolayı ev özlemi sorunu yaşamıyorum	3

Avustralya’da bir lisansüstü öğrencisi olarak nasıl bir ev özlemi yaşıyorsunuz? sorusuna katılımcıların tamamına yakını (n=10) arkadaş çevresinin iyi olmadığı için ailelerini ve arkadaşlarını özlediklerini

ifade etmişlerdir. Araştırmada tüm katılımcıların belirli zorluklarla karşılaştığını gösterirken, sosyal-kültürel uyumun kolaylaştırılmasında mevcut destek ağlarının çok önemli olduğu tartışılmıştır. Arkadaşları, ailesi veya mevcut bir desteğe erişimi olan üç katılımcı bunun gerçekten de, duyguların üstesinden gelmesinde çok önemli olduğunu savundu. Katılımcıların bu konuya ilişkin görüşleri şu şekilde ifade etmişlerdir:

“Pek çok Çinli insan, burada yaşamlarının çok yalnız olduğunu, sosyal etkileşime sahip olmadıklarını söylediler, çünkü yerel Avustralyalılarla ilişki kurmaya katılmaları çok zor. Bu şekilde hissetmedim çünkü birçok Çinli insanla tanıştım ve orada çok sayıda arkadaş edindiğim kitlem vardı.” (Ö6.), “Burada arkadaş çevrem çok olmadığı için ailemi bazen çok özleyorum, hatta her şeyi, okulu bırakıp ailemin yanına gitmek istiyorum ama son anda hedeflerimi göz önünde bulundurup özlemimi içimde tutuyorum.” (Ö3.)” Ev özlemi sorunlarının bir alt boyutunda ise katılımcıların bazıları (n=9) özlem yüzünden derslere odaklanamadıklarını ifade etmişlerdir. Konu ile ilişkili katılımcı görüşünü: “Burada sosyal bir hayatım olmadığı için ailemi, arkadaş çevremi çok özleyorum ve bu yüzden derslerime odaklanamıyorum.” (Ö8.). Bir katılımcı ise: “Tabi ailemi özlediğim oluyor bazı zamanlar ama bunu atlatmak için derslere odaklanıyorum yada ailemi görüntülü arayıp özlemimi gideriyorum, teknoloji sağ olsun.” (Ö1.) şeklinde ifade etmiştir.

Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Yemek Sorunlarına İlişkin Bulgular

Katılımcı yabancı uyruklu yüksek lisans öğrencilerinin Türkiye ve Avusturalya’daki yemek sorununa ilişkin yaşadıkları sorunlar Tablo 10 ve Tablo 11’de açıklanmıştır.

Tablo 10.

Türkiye’de yemek kültürüne uyum sağlamanız zor oldu mu? sorusuna ilişkin bulgular

Kodlar	n
Yemekleri çok güzel, hepsini yiye biliyorum	13
Yemek kültürüne alıştım	12
Yemekleri çok acılı	10
Alışmam zaman aldı	10
Ekmeklerini yiyemedim bir türlü	5
Yemeklerine alışamadığım için yurttan eve taşındım	4

Türkiye’de yemek kültürüne uyum sağlamanız zor oldu mu? sorusuna katılımcıların büyük çoğunluğunun (n=13) Türk mutfağını beğendiklerini ve Türk yemek kültürüne alıştıklarını belirtmişlerdir. Konu ile ilgili görüşlerini bu biçimde ifade etmişlerdir: “Yok, zorluk yaşamadım çünkü buranın yemekleri çok leziz.” (Ö1.), “Yok, yemek konusunda sıkıntım yok. Farklı tatları tatmayı severim.” (Ö2.), “Çay bu ülkenin ruhudur.” (Ö5.), “Yemek gerçekten çok iyi, özellikle de baklava.” (Ö9.), “Çok da zor olmadı. Buranın yemekleri de acılı oluyor bizim yemekler gibi. O yüzden fazla fark hissetmiyorum.” (Ö4.)” Bazı katılımcılar ise yemeklerin acılı olduğunu ve ekmekleri yeme konusunda sıkıntı yaşadıkları bu nedenle Türk mutfağına alışmakta zorlandıklarını ve alışamadıkları için yurtlardan evlere taşındıklarını ifade etmişlerdir. Katılımcılar bu yöndeki görüşlerini şu şekilde belirtmişlerdir: “Evet, baya zorlanıyorum buranın yemekleri çok acılı oluyor.” (Ö13.), “Evet oldu. Buranın ekmeklerini yiyemedim bir türlü. Yemeklerine alışamıyordum. İlk iki ayda 8 kilo verdim. Ama şimdi buranın yemeklerini çok seviyorum.” (Ö3.), “İlk geldiğimde Türkiye’de yemeklere alışmak çok zordu. Çorba ve sebze yemeklerini severler ama biz etsiz yemek yapmıyoruz .” (Ö14.), “Yurtta kalıyorduk yemekler yüzünden eve taşınmak zorunda kaldık. Kendi yemeklerimizi yapmaya çalışıyoruz.” (Ö6.)”

Tablo 11.*Avustralya'da yemek kültürüne uyum sağlamanız zor oldu mu? sorusuna ilişkin bulgular*

Kodlar	n
Yemekler konusunda hiçbir sıkıntı yaşamadım	9
Yemekleri kendim evde yapıyorum	8
Farklı yemek tatlarını seviyorum	7
Dışarıdan yemek almak çok pahalı	7
Yemek konusunda sıkıntı yaşıyorum	6
İnek eti bulamıyorum	4

Avustralya'da yemek kültürüne uyum sağlamanız zor oldu mu? Sorusuna katılımcıların çoğunluğu (n=9) yemek konusunda zorlanmadıklarını, bazı katılımcılar (n=7) ise yemeklerin başka yerlerde yenilmesinin pahalı olduğunu belirterek görüşlerini bu biçimde belirtmişlerdir: "Yemek konusunda hiç bir problem yaşamadım. Yemekleri kendim yaptığım için rahatlıkla yiye biliyorum." (Ö2.), "Başka bir yerde yemek yemek pahalı olduğu için yemekleri kendim evde yapıyorum. Kafe'de yada restoranlar da yemekler çok pahalı." (Ö5.), "Yemek konusunda hiçbir sıkıntım olmadı, çünkü pazarlarda her şey var, her istediğini alıp kendi damak tadına uygun yemekler yapıyorsun." (Ö6.)"

Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Kılık Kıyafet Sorunlarına İlişkin Bulgular

Katılımcı yabancı uyruklu yüksek lisans öğrencilerinin Türkiye ve Avustralya'daki kılık kıyafet sorununa ilişkin yaşadıkları sorunlar Tablo 12 ve Tablo 13'de açıklanmıştır.

Tablo 12.*Türkiye'de giyim ile ilgili yaşadığınız zorluklar nelerdir? sorusuna ilişkin bulgular*

Kodlar	n
Kültür benzerliğinden dolayı bir sorun yaşamadım	10
Hem kendi kültürüme uygun, hem de buraya uygun giyiniyorum	7
Kendi kültürüme uygun giyiniyorum ama sorun olmuyor	6
Kültürümüz farklı olsa da bir sıkıntıya sebep olmadı	5
Buradan bizim ülkeye göre daha çok kapalı tesettürlü görüyoruz	5
Üzerimde kendi ülkeme ait giyim olduğunda farklı karşılanıyor bazen	4
Bazen açık giysiler giydiğim zaman halk tarafından bakışlar rahatsız edici	3

Türkiye'de giyim ile ilgili yaşadığınız zorluklar nelerdir? sorusuna katılımcıların çoğunun (n=10) giyim konusunda kültür benzerliğinden dolayı bir sorun yaşamadıkları, belirlenmiştir. Katılımcılar görüş sırasında hem kendi kültürüne, hem buldukları ülkenin kültürüne uygun giyindiklerini ifade etmişlerdir. Katılımcılar görüşlerini: "Sadece Afrika ülkesinden geldiğim için halk tarafından garip karşılanabiliyorum bazen. Ama giyimimin değişmesine sebep olmadı. Hem kendi kültürüme, hem de buraya uygun giyiniyorum." (Ö1.), "Kültürümüz farklı. Genellikle kendi kültürümüze uygun giyiniyorum. Zorluk yaşamadım." (Ö3.) şeklinde ifade etmişlerdir. Katılımcılardan bazıları (n=5) buradaki insanların daha kapalı giydiklerini ve katılımcılar açık giydikleri zaman yerel halk tarafından rahatsız edici bakışlarla karşılandıklarını belirtmişlerdir. Bu konuya ilişkin katılımcı görüşleri bu biçimdedir: "Kültürümüz aynı olduğu için giyimlerimizde de hiçbir fark yok. Hiçbir sıkıntı çekmiyoruz bu konuda. Ama burada bizim ülkeye göre daha çok kapalı görüyoruz." (Ö10.), "Evet yeni geldiğimde yaşamıştım ama şimdi hem ben insanlara alıştım insanlarda bana alıştı galiba." (Ö13.),

Tablo 13.*Avustralya'da giyim ile ilgili yaşadığınız zorluklar nelerdir? sorusuna ilişkin bulgular*

Kodlar	n
Giyim tarzı ile ilgili çok sorun yaşamadım	10
Kim nasıl isterse onu rahatlıkla giyebilir	10
Farklı kültürden geldiğim için ilk başlarda sorun olmuştu	7
Kültürümüzde giyim tarzı kapalı olduğu için bazen farklı gözlemlenmişti	3

Avustralya’da giyim ile ilgili yaşadığımız zorluklar nelerdir? sorusuna katılımcıların çoğunun (n=10) giyim tarzı ile ilgili sorunlarının olmadığı belirtilmiştir. Bazı katılımcılar görüşlerini: “Hindistan’dan geldiğim için bazen kendi memleketime uygun kıyafetleri giyiniyordum. Ama bir sorun oluşturmadı.” (Ö6.). “Hayır, kıyafetle ilgili bir problem yaşamadım. Burada kim nasıl isterse, öyle giyebilir.” (Ö3.) şeklinde ifade etmişlerdir. Katılımcılardan bazıları (n=3) Müslüman oldukları için kapalı giyim tarzlarından dolayı bazen yerel halk tarafından farklı karşılanmışlar ama bunun sadece kısa sürelik olduğunu açıklamışlar. Katılımcıların konuya yönelik görüşleri: “Doğup büyüdüğüm ülkede her zaman kapalı giydiğim için buradaki kızları şortla görünce ilk başlarda alışamamıştım ama sonradan zamanla alışılıyor.” (Ö10), “Kimse kimsenin kıyafetine karışmıyor burada. İster kapalı giy, isterse de açık.” (Ö12).

Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Gelenek-Görenek Sorunlarına İlişkin Bulgular

Tablo 14.

Türkiye’de gelenek- görenek ile ilgili yaşadığımız zorluklar nelerdir? sorusuna ilişkin bulgular

Kodlar	n
Gelenek kültürümüz de benzerlik olduğu için sorun yaşamadım	8
Dinimiz aynı olduğu için sorun yaşamadım	7
Kültürümüzden farklı ama güzel kutlamalar oluyor uyum sağlaya biliyorum	6
Kutlamalar, törenler çok farklı	5

Türkiye’de gelenek- görenek ile ilgili yaşadığımız zorluklar nelerdir? Sorusuna katılımcıların çoğunluğu (n=8) gelenele ilişkili sorunların alt boyutlarında gelenek kültürlerinin benzer olduğunu, dinlerinin aynı olduğunu belirterek bu konuda sorunlar yaşamadıklarını ifade etmişler. Katılımcılar bu konuya ait görüşlerini bu biçimde ifade etmişlerdir: “Kültürlerimiz aynı. Dil konusunda başka ülkelere göre daha kolay oldu benim için ama ben dilinden değil bizim eğitimden daha iyi olduğu için Türkiye’yi istedim. Burada eğitim almak bana daha çok şey kazandırır.” (Ö10.), “Benzerlikleri biraz var. Sonuçta dinimiz aynı. Müslümanız.” (Ö2.), “Evet ben bizim kültürümüze benzediği için burayı seçtim. Hem eğitimi de güzel. Kolay oldu benim için.” (Ö15.)” Katılımcıların az bir kısmı (n=6) ise buradaki gelenek kültürünün farklı olduğunu belirterek, buradaki kutlamaları daha çok sevdiklerini belirtmişlerdir. Bazı katılımcılar ise, “Bana göre her şeyi ile farklı bizim kültürden. Kutlamalar, törenler çok daha güzel geçiyor burada.” (Ö1.), “Kültürümüz farklı, ama sonuçta ben burada misafirim. Buradaki kutlamalar, törenler de iyi oluyor.” (Ö3.), “Gelenek görenek farklı olduğu için sıkıntılar yaşıyordum başta. Bizde törenler kutlamalar tamamen farklı buradakinden. Mesela bizde el öpmek yoktur. Burada el öpüyorlar. Buranın kutlamalarını daha çok sevdim.” (Ö7.),

“Kutlamalar törenler aynı diyebiliriz. Sadece bizde mart ayında geçirilen nevruz kutlaması oluyor. Orada herkesten farklı kutlanıyor. Kutlamada kendi yöremize uygun kıyafetler giyeriz Azerbaycan’da.” (Ö10.), “Kutlamalar törenler farklı oluyor. Örnek olarak bizde magal günü dediğimiz bir kutlama var. Bu zaman herkes Allah’a şükretmek için bir yere (Tuba şehrine) toplanıyor. Sosyal açıdan baktığımızda hiçbir tarikata mensup olmayan Müslümanlar, İslam’ı daha iyi anlamak için buraya geliyorlar.” (Ö14.)” şeklinde görüşlerini ifade etmişlerdir.

Tablo 15.

Avustralya’da gelenek- görenek ile ilgili yaşadığımız zorluklar nelerdir? sorusuna ilişkin bulgular

Kodlar	n
Dil aksanı farklı	11
Dil aksanına adapte olmak	10
Yerel halkın başka kültürden olan insanlarla iletişime geçmemesi	9
İnsanların gruplara ayrılması	8
Cinsiyetler arasındaki ilişkiler	6
Nezakat kültürü	5
Sosyal olarak yaşamak zor	4

Hayatımda Avustralya kültürünün olup-olmadığını bilmiyorum	3
Geleneklerle kutlamalarla ilgili hiçbir sorun yaşamadım	3

Avustralya'da gelenek- görenek ile ilgili yaşadığınız zorluklar nelerdir? Sorusuna katılımcıların çoğunluğu (n=11) İngilizce dil aksanının farklı olmasını ve dil aksanına adapte olmakta zorlandıklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların bu konuya yönelik görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir: "Endonezya'da İngilizceye girebilir ya da sadece size öğretilen kendi İngiliz İngilizcenizle kalabilirsiniz. Avusturalya'ya geldiğinizde ve İngilizlerin İngiliz aksanıyla ya da Amerikan'ca etkilenmiş bir aksanla ya da farklı bir aksanla konuşmanız tam anlamıyla kabul edilebilir değildi. Avusturalya'nın konuşma tarzına adapte olmak zorundayız." (Ö4.,Ö12)" Katılımcılardan bazıları da (n=9) yerel halkın başka kültürden olan insanlarla iletişime geçmemesi ve insanların gruplara ayrılmasından doğan sorunları üzülen dile getirip görüşlerini: "Avustralya hakkında çok fazla gördüğüm bir şey insanların grupların ayrılması. Asya'dan gelen insanlar sadece Asya'dan gelen diğer insanlarla takılıyorlar ve Avustralyalı insanlar Avustralyalı insanlarla arkadaşlık kuruyorlar ve çok kültürlülükten gurur duyan bir ülkede büyüdüğüm için bu benim için oldukça zor." (Ö3.) biçiminde ifade etmişlerdir.

Katılımcıların (n=6) belirttiği gelenek sorunları ile ilişkili başka alt boyutlar ise cinsiyetler arasında ilişkiler ve nezaket kültürü ile ilgilidir. Katılımcıların bu konuya yönelik görüşlerini; "İyi nezaket burada gerçekten önemlidir. İçinde Lütfen? Mümkün olabilir mi? Diye kalıplarla itap etmiyoruz. Tayvan'da genellikle kibar bir dil kullanmıyoruz." (Ö8.), "Kimliğinizi korumak (Pakistan) zordur. Özgür bekar erkeklerin ve kızların birbirlerini öpüştüğünü görünce doğal olarak buna karşı çekileceksiniz, ama bu benim kültürüm değil. Din (İslam) bu şeylerden uzak durmamızı öğretir, fakat bu zor bir şeydir." (Ö2.) şeklinde belirtmişlerdir. Katılımcıların (n=3) az bir kısmı görüşmelerde gelenekle ilgili sorunlarda sosyal olarak yaşamakta zorlandıklarını bildirmişler. Bu konuya yönelik görüşlerini: "İlk birkaç ay uluslararası öğrenciler için çok önemli; eğer yerel öğrencilerle tanışmazsanız, onların sosyal yaşamlarına dahil olamazsınız." (Ö12.), "İlk evrensel ay çok önemli, sosyal yaşamlarına dahil olmak için çok çok ev sahipliği yapmak lazım" (Ö1.) şeklinde ifade etmişlerdir.

Katılımcılar (n=3) gelenekle ilişkili sorunlarda geleneklerle ilgili hiçbir sorun yaşamadıklarını ve hayatlarında Avustralya kültürünün olup-olmadığını çıkaramadıklarını ifade etmişlerdir. Katılımcılar bu konuya ilişkin görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir: "Hayatımda İngiliz kültürü olup olmadığını bilmiyorum çünkü her zaman yerel öğrencilerle değil, uluslararası öğrencilerle konuşuyoruz." (Ö7.), "Geleneklerle ilgili bir problem yaşamadım hatta Avustralya' da kutlanan bazı kutlamalar hoşuma bile gidiyor. Her kes burada çok muhteşem kutlama yapıyor. Örnek olarak, 26 ocakta kutlanan Avustralya Günü en güzel kutlamalar arasında, her kes bayrakları ve renkli kıyafetleri ile dışarıya akıyor. Hep coşkulu kutlamalar." (Ö2.)"

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmada literatür taramasına dayalı olarak Türkiye ve Avustralya' da öğrenim gören yabancı uyruklu yüksek lisans öğrencilerinin sosyal-kültürel ve ekonomik sorunları yedi boyutta yapılandırılmıştır. Bu boyutlar; arkadaşlık ilişkileri sorunları, ekonomik sorunları, barınma ve konut yeri sorunları, ev özlemi sorunları, yemek sorunları, kılık-kıyafet sorunları, gelenek- görenek sorunlarından oluşmaktadır.

Yapılan araştırma sonuçlarına göre yabancı uyruklu öğrencilerin insan ilişkileri boyutunda Türkiye'deki katılımcıların çoğunluğu Türk ve akraba topluluğundan geldikleri ve halkını misafirperver buldukları için insani ilişkilerde, arkadaş bulmada pek zorluk yaşamadıkları, Avustralya'daki katılımcıların çoğunluğu ise Asya ülkelerinden geldikleri ve yerli halkın ırkçılığı ve hocalarının ayrımcılığı yüzünden pek çok zorluklarla karşılaştıkları belirtilmiştir. Kendilerini yalnız hissettiğini bildiren yabancı uyruklu öğrencilerin kendi ülkelerinden gelen öğrencilerle arkadaşlık kurdukları sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuca benzer şekilde, yurt dışında öğrenim gören öğrencilerin

yalnızlık hissettiklerini ve öğrencilerle iletişim kurmakta zorlandıklarını ortaya çıkaran araştırmalar bulunmaktadır. Due, Zambrano, Chur-Hansen, Turnbull ve Niess (2015) araştırmasında; yabancı uyruklu öğrencilerin arkadaşlık ilişkilerinde karşılaştıkları sorunları öncelikle kendi ülkesinden gelen arkadaşlarına daha sonra öğretim elemanlarına ve sonrasında da kendi ülkelerinin temsilcilerine sordukları ve bu şekilde sorunlarını giderdikleri bulgusuna ulaşmışlardır. Topal ve Tauscher (2020) tarafından yapılan araştırmada ise dil seviyelerini yüksek gördükleri için arkadaşları ve öğretim elemanları ile iletişim açısından sorun yaşamadıkları ve bu öğrencilerin derslerde de başarılı oldukları tespit edilmiştir. Bu açıdan baktığımız zaman öğretim elemanlarının, eğitsel niteliğin yanında, öğrencilerle birebir ilgilenmelerinin, öğrencinin akademik başarısını artırabileceği ve öğrencinin gelecekteki mesleki hayatında olumlu katkılar sunacağı belirtilebilir. Bu açıdan baktığımız zaman öğretim elemanlarının, eğitsel niteliğin yanında, öğrencilerle birebir ilgilenmelerinin, öğrencinin akademik başarısını artırabileceği ve öğrencinin gelecekteki mesleki hayatında olumlu katkılar sunacağı belirtilebilir.

Yabancı uyruklu öğrencilerin ekonomik sorunları boyutunda Türkiye ve Avusturalya’da katılımcıların çoğunluğunun ekonomik konuda sorunları olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcıların bu yöndeki görüşleri Açıklan, Demirel ve Önsoy (1996), Esentürk-Ercan (1998), Garabayev (2000), Ekşi, Dilmaç ve Şirin (2002), Kiroğlu, Kesten ve Elma (2010), Kılıçlar, Sarı ve Seçilmiş’in (2012) araştırma sonuçlarıyla örtüştüğü söylenebilir. Ayrıca Kesten, Kiroğlu, Elma (2010) ve Güçlü (1996) tarafından yapılan çalışmalarında ekonomi konusundaki sorunların, ulaşım ve yiyecek ile ilgili olduğu belirtilmiştir. Bu sorunlara karşı çözüm önerileri ise, evde yemek pişirme, uygun fiyata kiralık ev bulma, kendi ülkesinden olan insanlardan yardım almak olarak belirtilmiştir.

Yabancı uyruklu öğrencilerin barınma sorunları boyutunda Türkiye ve Avusturalya’da katılımcıların çoğunluğunun barınma konusunda sorun yaşadıkları belirtilmiştir. Türkiye’deki katılımcılar bu sorunları gidermek için arkadaş çevrelerinde yardım aldıklarını belirtirken Avusturalya’daki katılımcıların eğitim aldıkları ülkede arkadaş çevresi olmadığından daha fazla sorunlarla karşılaştığını belirtmişlerdir. Barınma ile ilgili bu araştırma bulguları, Kavak ve Başkan (2001), Otrar ve ark.’nın (2002), Allaberdiyev (2007), Kiroğlu ve diğerlerinin (2010), Enterieva ve Sezgin’in (2016) araştırma bulguları ile benzerlik göstermektedir. Barınma ile ilgili Gu ve Schweisfurth (2016) tarafından yapılan araştırmada da yabancı uyruklu öğrencilerin barınma sorunları ile akademik başarıları arasında bir ilişki olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Allaberdiyev (2007) ve Çöllü ve Öztürk (2010) tarafından yapılmış olan araştırma sonuçlarına göre barınma ile ilgili sorunlar yabancı uyruklu öğrencilerin yaşam doyumlarını olumsuz etkilemekte, sosyal ve akademik yaşamlarında başarısız olmalarına neden olmaktadır. Kurtça (2020) tarafından yapılan araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin daha çok barınma ve ulaşım konularında sıkıntı yaşadıkları tespit edilmiştir. Barınma koşullarının öğrencinin başarısındaki rolü düşünüldüğünde, karşılaşılan sorunların dikkate alınması ve kalıcı çözüm bulunması gerektiği belirtilebilir. Bunun için derneklerin ve vakıfların barınma sorunu olan öğrencilere ulaşım, onlara kalacak yer, yurt, burs gibi imkanlar sağlana bilinir.

Yabancı uyruklu yüksek lisans öğrencilerinin ev özlemi sorunlarına ilişkin konuda Türkiye’deki katılımcıların arkadaş çevreleri iyi olduğundan çok fazla ev özlemi yaşamadıkları ve az bir kitlenin yaşamış olduğu özlem duygusu ise telefonla görüntülü konuşarak ya da tatil sırasında ailelerini görmeye giderek ev özlemi sorunlarını çözmeye yönelik bulgularla ifade etmişlerdir. Bulgularımıza benzer sonuçlar Kiroğlu ve diğerleri (2010) tarafından yapılmış olan araştırmada uluslararası öğrencilerin bazıları ev özlemi çektiklerini belirtmişlerdir. Türkiye’ye öğrenim için, kendi istekleriyle geldiklerinden dolayı bu özlemi bastırdıklarını vurgulamışlardır. Öğrenciler ailelerini, arkadaşlarını ve ülkelerini özlediklerini belirtmişlerdir. Avusturalya’daki katılımcılar ise yine arkadaş çevrelerinin yetersizliği yüzünden ailelerini özlediklerini belirtmişlerdir. Araştırma bulgularımıza referans olarak Çöllü ve Öztürk (2010) tarafından yapılan bir araştırmada yabancı uyruklu öğrencilerin yüzleştikleri

iletişim ve uyum problemleri yüzünden ev özlemi çektikleri belirlenmiştir. Bu durumda arkadaş çevresinin iyi oluşturulması her bir yabancı öğrenci için çok önemli bir konudur.

Yabancı uyruklu öğrencilerin yemek sorunlarına ilişkin konuda Türkiye ve Avusturalya'daki katılımcıların çoğunluğu yemek konusunda sorun yaşamadıkları belirtilmiştir. Bu bulgu, Musaoğlu'nun (2016) bulguları ile benzerlik göstermemektedir. Musaoğlu'nun araştırma bulgularına bakıldığında yabancı uyruklu öğrencilerin Türkiye'de buldukları süre içerisinde yaşadıkları en büyük 3 sorunun en çok yemek, ulaşım, trafik, kalabalık ve dil problemleri olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Çelik'in (2013) yabancı uyruklu öğrencilerle yapmış olduğu araştırmasında ise genel olarak yabancı öğrencilerin Türkiye'den memnun oldukları, yemek konusunda az sorun yaşadıklarını ifade etmişlerdir.

Yabancı uyruklu öğrencilerin kılık kıyafet sorununa ilişkin konuda Türkiye ve Avusturalya'daki katılımcıların çoğunluğu kılık kıyafet konusunda sorun yaşamadıkları belirtilmiştir. Araştırmamızda teyit olunan giyim konusu ile ilgili bulguları destekleyecek şekilde Güleç ve İnce (2013) tarafından yapılan araştırmada da, yabancı uyruklu öğrencilerin giyim konusunda sorun yaşamadığı görülmüştür. Kıroğlu (2010) tarafından yapılmış olan araştırma bulgularında ise bazı öğrenciler kendi ülkelerine ait kıyafetlerini Türkiye'de giyinemediklerini, bunun sebebinin ise çevreden kaynaklanan rahatsız edilme korkusu olduğunu belirtmişlerdir. Bulgularımızı destekleyen başka bir araştırma Güleç ve İnce (2013) tarafından yapılan araştırmada teyit olunmuştur. Türkçe öğrenmekte olan yabancı öğrencilerin sosyal ve kültürel anlamda yaşadıkları sorunları ortaya koymayı amaçladıkları çalışmalarında Sakarya Üniversitesi TÖMER'de öğrenim görmekte olan 13 farklı ülkeye mensup 29 öğrenci ile yapılandırılmış görüşme yapmışlardır. Çalışma sonuçları öğrencilerin kıyafet konusunda büyük sorun yaşamadıklarını göstermektedir.

Yabancı uyruklu öğrencilerin gelenek-görenek sorunlarına ilişkin konuda Türkiye'deki katılımcıların çoğunluğu bu konuda sorun yaşamadıklarını belirtmişlerdir. Karaoğlu (2007) tarafından yapılan çalışmada yabancı uyruklu öğrencilerin çoğunluğunun geleneklerle ilgili sorun yaşanmadığı sonucuna varılmıştır. Özçetin (2013) tarafından yapılan araştırma sonucu da yabancı uyruklu öğrencilerin gelenekler konusunda sorun yaşamadıkları ve hatta buldukları ülkenin kutlamalarını beğendiklerini belirtmişler ve bulgularımızı desteklemektedirler. Ama Avusturalya'daki katılımcıların çoğunluğu ise gelenek-görenek konusunda zorlandıklarını belirtmişlerdir. Bir başka araştırmada kültürel farklılığın boyutu, kültürel değerlerin karakteristiği, inançlar ve değerler bütününde uyum sürecinde etkindir. Nitekim bahsedilen değerler ölçüsünde Avustralya ile Asya güçlü bir şekilde bireysellik/kolektivizm boyutunda birbirinden ayrışır. Bu kültürel boyut, Asyalı öğrencilerin Avustralya'da öğrenme konusundaki yaklaşımlarında karşılaştığı bazı zorlukların açıklanmasında kullanılmıştır (Thomson, Russell ve Rosenthal, 2006).

Araştırmada varılan sonuçlara dayalı olarak uygulamacılar ve diğer araştırmacılar için şu önerilerde bulunabilir.

Araştırma sonuçları doğrultusunda, yabancı uyruklu öğrencilerin dil yetersizliğini yükseltecek etkinliklere ve programlara katılımlarının sağlanması için cesaretlendirilmeleri ve güdülenmeleri gerekmektedir. Üniversitelerdeki Uluslararası Öğrenci Hizmetleri Merkezi, uluslararası öğrencilere genişletilmiş ve etkin kültürlerarası akademik danışmanlık ve rehberlik hizmetleri sağlamalı, öğrenci kulüpleri ve sosyal aktiviteler ile öğrencileri desteklemelidirler. Ayrıca, yabancı uyruklu öğrencilerin hem Türkiye'de hem de Avustralya'da aldıkları eğitimde başarılı olmaları, bu ülkeleri kaldıkları sürece daha yakından tanımaları, kültürel değerleri öğrenmeleri, yaşadıkları topluma uyum sağlamaları ve ülkelerine döndüklerinde memnun olarak ayrılmış olmaları açısından üniversitelere ve öğretim elemanlarına önemli görevler düşmektedir. Bu önemli görevlere örnek olarak öğrencilerin uyumlarını

kolaylaştıracak danışmanlık faaliyetlerine, oryantasyon programlarına daha çok dikkat edilmelidir, sınıf danışmanlarının ve yabancı öğrenci ofislerinin daha aktif çalışması sağlanmalıdır.

KAYNAKLAR

- Abu-Rayya, H. M. (2014). A comparative study of adaptation problems between immigrant adolescents and national adolescents in Australia. *International Journal of Intercultural Relations*, (39), 196-201.
- Açikkalın, A., Demirel, Ö., & Önsoy, R. (1996). Türkiye’de yükseköğrenim gören Türk Cumhuriyetleri öğrencilerinin sorunları. Yayınlanmamış araştırma raporu, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Allaberdiyev, P. (2007). Türk Cumhuriyetlerinden Türkiye’ye yüksek öğrenim görmeye gelen öğrencilerin uyum düzeylerinin incelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- An, R. ve Chiang, S. Y. (2015). International students' culture learning and cultural adaptation in China. *Journal of Multilingual and Multicultural Development*, 36 (7), 661-676.
- Bilgili, A. E. (2001). Bir ortaöğretim formatı olarak sosyal lise. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 17 (2), 36-38.
- Çalık, T. ve Sezgin F. (2005). Küreselleşme, Bilgi Toplumu ve Eğitim. *Kastamonu Eğitim Dergisi*,13 (1), 55-66.
- Çöllü, E. F. & Öztürk Y.E. (2009). Türk Cumhuriyetleri, Türk ve akraba topluluklarından Türkiye’ye yükseköğrenim görmek amacıyla gelen öğrencilerin uyum ve iletişim sorunları (Konya Selçuk Üniversitesi örneği). *Journal of Azerbaijani Studies*, 11, 223-239.
- DEİK. (2012). Uluslararası Yüksek Öğretim ve Türkiye’nin Konumu. İstanbul. Erişim adresi: <https://www.deik.org.tr/Uploads/Uluslararası-Yükseköğretim-Hareketliliği-ve-Türkiye-Nin-Konumu-Raporu-2.Pdf>
- Due, C., Zambrano, S. C., Chur-Hansen, A., Turnbull, D., & Niess, C. (2015). Higher degree by research in a foreign country: A thematic analysis of the experiences of international students and academic supervisors. *Quality in Higher Education*, 21, 52-65.
- Enterieva, M, Sezgin, F. (2016). Türki Cumhuriyetlerden Türkiye’ye gelen yükseköğretim öğrencilerinin akademik ve sosyal beklentilerinin karşılanma düzeyi. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 6 (1),102-115.
- Erdoğan, İ. (1995). Karşılaştırmalı eğitim çağdaş eğitim sistemleri. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Erdoğan, İ. (2003). Karşılaştırmalı eğitim: Türk eğitim bilimleri çalışmaları içinde önemsenmesi gereken bir alan. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1 (3), 265-282.
- Esentürk-Ercan, L. (1998). Yabancı uyruklu ve Türk Üniversite öğrencilerine ait sorunların bazı değişkenler açısından incelenmesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Forbes-Mewett, H., and Nyland, C. (2013). Funding international student support services: Tension and power in the university. *Higher Education*, 65 (2), 181-192.
- Garabayev, B. (2000). Türkiye’de yüksek öğrenim gören Türk Cumhuriyetleri öğrencilerinin uyum sorunları ve Türkiye ve Türklere ilişkin kalıp yargıları. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi, Niğde.
- Gu, Q. & Schweisfurth, M. (2016). Studying abroad and coming home: the experiences of Chinese students and returnees. *A Handbook of Chinese Education, USA*.
- Güçlü, N. (1996). Yabancı öğrencilerin uyum problemleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12, 101-110.
- Güleç, İ. & İnce, B. (2013). Türkçe öğrenen yabancıların günlük yaşama ilişkin kültürel algıları üzerine bir araştırma. *Sakarya University Journal of Education*, 3(3), 95-106.

- Karaoğlu, F. (2007). Yabancı uyruklu öğrencilerde uyma davranışı: TÖMER örneği. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kavak, Y. & Baskan, G. A. (2001). Türkiye'nin Türk cumhuriyetleri, Türk ve akraba topluluklarına yönelik eğitim politika ve uygulamaları. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 20, 92 - 103.
- Kesten, A., Kiroğlu, K. ve Elma, C. (2010). Language and education problems of international students in Turkey. Manas Sosyal Bilimler Dergisi, 12 (24), 65-85.
- Kılıçlar, A., Sarı, Y. & Seçilmiş, C. (2012). Türk dünyasından gelen öğrencilerin yaşadıkları sorunların akademik başarılarına etkisi: turizm öğrencileri örneği. Bilig-Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi, 61, 157-172.
- Kıroğlu, K., Kesten, A., Elma, C. (2010). Türkiye'de öğrenim gören yabancı uyruklu lisans öğrencilerinin sosyo kültürel ve ekonomik sorunları. Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 6,- (2), 26-39.
- Knight, J. (2015). Updated definition of internationalization. International Higher Education, (33).
- Kurtça, B. (2020). Bartın üniversitesi'nde eğitim gören yabancı uyruklu öğrencilerin sosyo-ekonomik sorunları ve çözüm önerileri. Bartın Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, 5 (1), 113-126.
- Leung, C. (2001). The psychological adaptation of overseas and migrant students in Australia. International Journal of Psychology, 36, 251-259.
- M. A. Kireççi, H. Bacanlı, Y. Erişen, E. Karadağ, N. Çeliköz vd. (2016). Türkiye'de Yükseköğretimin Uluslararasılaşması: Bir Endeks Oluşturma Çalışması. Eğitim ve Bilim, Erken Görünüm, 1-28.
- Merriam, S.B. (2018). Nitel Araştırma Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber, (Çev.Editörü: Selahattin Turan). Ankara: Nobel Yayınları.
- Musaoglu, B. N. (2016). Türkiye'de öğrenim gören uluslararası öğrencilerin entegrasyon süreci. Türk Dünyası Eğitim Araştırmaları Dergisi, 1(1), 12-24.
- Otrar, M., Ekşi, H., Dilmaç, B. ve Şirin, A. (2001). Türkiye'de öğrenim gören Türk ve akraba topluluk öğrencilerinin stres kaynakları, başa çıkma tarzları ile ruh sağlığı arasındaki ilişki üzerine bir araştırma, Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, 2(2), 473-506.
- Özçetin, S. (2013). Yükseköğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin sosyal uyumlarını etkileyen etmenler. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özoğlu, M. ve Gür, B. (2012). Küresel eğilimler ışığında Türkiye'de uluslararası öğrenciler. Ankara: SETA Yayınları.
- Philips, D., Schweisfurth, M. (2008). Comparative and international education. London: Continuum International Publishing Group.
- Reilly, A., Hickey, T., and Ryan, D. (2015). The experiences of American international students in a large Irish university. Journal of International Students, 5(1), 86-98.
- Robertson, R. (1999). Küreselleşme toplum kuramı ve küresel kültür. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Russell, J., Rosenthal, D., Thomson, G. (2009). The international student experience: Three styles of adaptation. High Education. 60, 235-249.
- Sağlam, M. (1999). Avrupa ülkelerinin eğitim sistemleri. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Savic, S. (2008). Coping with stress: The perspective of international students. Art, Design & Communication in Higher Education, 6, 145-158.
- Topal, F. Ve Tauscher, S. (2020). Uluslararası öğrencilerin akademik ve sosyal yaşamlarında karşılaştıkları sorunlar üzerine inceleme. Akademik İncelemeler Dergisi, 15 (1), 309-344.
- Ültanır, G. (2000). Karşılaştırmalı eğitim bilimi kuram ve teknikler. Ankara: Eylül Yayınları.

Wang, Y., & Xiao, F. (2014). East Asian international students and psychological well-being: A systematic review. *Journal of International Students*, 4, 301-313.

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*, Ankara: Seçkin Yayınları.

YÖK (2018). Öğrenci istatistikleri. Erişim adresi: <https://istatistik.yok.gov.tr/>

Socio-Cultural and Economical Problems of International Graduate Students in Turkey and Australia

Extended Abstract:

The aim of this study is to determine the socio-cultural and economical problems of international students in three different faculties (Health Sciences, Social Sciences and Science Institute) of various universities in Turkey and Australia. In that regard, following questions were directed to the participants:

1. What are the problems experienced by students in the dimension of human relations?
2. What are the problems experienced by students in the dimension economy?
3. What are the problems experienced by the students in the dimension of accommodation?
4. What are the problems experienced by the students in the dimension of homesickness?
5. What are the problems experienced by the students in the dimension of meals?
6. What are the problems experienced by the students in the dimension of dressing?
7. What are the problems experienced by the students in the dimension of traditions?

In order to identify problems faced by foreign graduate students studying in Turkey and Australia the phenomenology design, one of the qualitative research methods designs, was used in this study. Phenomenology is the conscious experience of people's own living worlds; that is, all understanding of human life comes from sensory experiences of phenomena and personal interpretations of these experiences. The sample of the study included twenty seven international students who were attending health, social and life sciences of the university in Turkey and Australia in 2016-2017 academic year. In the formation of the study group, the maximum diversity sampling was chosen from purposeful sampling methods in determining the foreign graduate students in both countries. In this study to show socio-cultural and economical problems of international students more clearly, 27 students from different departments were interviewed. The data were collected by a semi-structured interview form developed by the researchers. Considering the fact that international students may have language proficiency problems, questions were asked with simple language and students' responses were waited patiently. Interviews lasted about 25-30 minutes and were recorded by the use of tape recorder. Twenty seven participants from different foreign countries were coded as S1, S2... S27.

Descriptive analysis -one of the qualitative data analysis techniques- was used in the analysis of the opinions of international students related to socio-cultural and economical problems. For descriptive analysis, transcribing was made and then data were coded. After analyzing, paraphrasing and coding the data, draft was created under themes and categories. Relations between themes and categories were determined, arranged and interpreted in accordance with the purpose of the study.

To this end, socio-cultural and economic problems were analyzed under such headings; human relations, economic problems, housing, homesickness, food, clothing, and local customs. The study sample included 15 international students (Afghanistan, Ethiopia, Palestine, Iran, Kyrgyzstan, Niger, Pakistan, Somalia, Syria, Turkmenistan, Yemen, Tuva, Raura, Mauritania, Kyrgyzstan) from Turkey and

12 international students China, Vietnam, Japan, India, Pakistan, Thailand and Endenozo) from Australia . While purposive sampling technique was used in the study, in the analysis of the opinions of international students descriptive analysis was utilised.

Numerous factors indicate that socio-cultural and economics problems of international students were present after literature review produced in both countries. To prove this finding in practicum, survey section of this study, aimed that international students, who study at Ondokuz Mayıs University and Queensland University, have been interviewed to identify their socio-cultural and economic problems. In this study, it was determined that participants did not face any prejudice or exclusion in Turkey because Turkish culture shows similarities with their own cultures, but in Australia participants faced many problems as a language proficiency and did not communicate with local people. Economical problem was found as the most common one among the problems of international students. Solutions to these problems are stated as cooking at home, finding rental houses at affordable prices and getting help from people in their own country. Foreign students of the housing problems of the majority of respondents in Turkey and Australia are reported to have trouble shelter. Participants in Turkey have said that they get help from friends to resolve these problems, but Participants in Australia have said that they have friends in this country because of this they have many problems to find cheaper houses or dorms. Opinions of international students regarding foods in Turkish culture varied. Most of the students expressed that they had difficulty in getting accustomed to foods when they first came to Turkey but they got used to Turkish foods over time, but in Australia have said that they have no problems about food. Most of the international students had experienced homesickness and they missed their families and friends in Turkey and Australia. Most of the international students had not experienced any important problem concerning clothing but some students expressed that they had been disturbed by the others due to their clothing style. In Turkey because of the cultural similarity, nearly all of the international students did not experience any problem concerning traditions, but the majority of the participants in Australia stated that they had difficulty in tradition. In another study, the extent of cultural difference is the factor in the adaptation process of the characteristics of cultural values, beliefs and values. To sum up students' leading problems were identified as financial; school tuitions, food, transportation, language and accommodation.

Key Words: *International students, Socio-cultural problems, Economic problems, High education, Socio cultural adaptation*